

Mats Nilsson: *Dans – polska på svenska*.
Arkipelag, Göteborg 2009. 126 s., ill. ISBN
978-91-85838-76-9.

”Det är nästan trance! Den pulserar som hjärtats slag.
Den är glad och sinnlig och den är rik på dialekter.
Den rymmer melankoli också.”

Citatet är hämtat ur en av de många intervjuer som etnologen och polskedansaren/polskeforskaren Mats Nilsson har som underlag för sin bok *Dans – polska på svenska* och är en informants beskrivning av vad polska egentligen är. *Dans – polska på svenska* är en liten bok som handlar om en subkultur i dagens Sverige – polskedansarnas. Inledningsvis ställs frågan ”Vad är polska?” till olika personer, där det vanligaste svaret är att det är ett språk, eller en kvinna från Polen. Inte många känner till att polska även är en dans, och en dans som funnits i Sverige i många hundra år. Polska är den första pardans vi känner till i Sverige, omnämnd redan på 1500-talet i notböcker och som dans på 1600-talet. Dansen kan, av namnet att döma komma från Polen, men vi vet inte mycket om hur den ursprungligen dansades mer än att det var en pardans med omdansning. I senare uppteckningar beskrivs den som hejdlös, hastig och lidelsefull.

Polskan har dansats kontinuerligt samtidigt som nyare modedanser dök upp under 1800-talet – vals, polka, mazurka och schottis – och har under senare decennier fått en renässans. Idag dansas polska runt om i landet på danskurser, spelmannsstämmor, folkmusikfestivaler, i danshus och i folkdanslag. Mats Nilsson urskiljer bland polskedansarna dels en generation med rötter i 1970-talets folkmusikvåg, dels en yngre född på 1980-talet och senare som har attraherats av världsmusik och globala folkmusiktraditioner.

Boken fokuserar huvudsakligen 2000-talets polskedans – hur polskan dansas och av vem, med kortare historiska bakåtblickar. Ett gemensamt drag för många informanter i deras beskrivning av dansen är känslan av berusning, flow, flyt och magi när allt stämmer – musiken, dansen, rytmen. Polskan är helt enkelt en fantastisk totalupplevelse av musik, dans och parvis rotation som ger upphov till meditativa känslor och ett slags rus. Jag, som också älskar att dansa polska, känner igen mig i informanternas beskrivning av dansen. I intervjuerna lyfts även fram att det finns en uppdelning mellan polskedansare och dem som dansar andra folkliga danser. Vissa dansar bara polska, och vissa endast andra typer av folkliga danser, t.ex. gruppdan-

ser som kadriljer och pardanser som schottis och vals. Den senare gruppen dansas ofta i ett folkdanslag. Det konstateras att ”folkdansverige och polskesverige inte är helt överlappande”. Många av polskedansarna har en starkare koppling till folkmusik än till annan folkdans. Mats Nilsson har försökt att systematisera ”folkmusik-folkets dansare” och ”föreningsdansarna” i en tabell där både det särskiljande och det förenande lyfts fram, vilket är klagörande. Även *hur* man dansar beskrivs i avsnitt som ”Sviktsystemet och fotförflyttningar”, ”Polska på fläck” och ”Polska i valsbanan”, där dansen förklaras mer detaljerat i hur man lägger svikt på höger eller vänster fot och hur många varv man roterar. Vi får även en inblick i den stora variationen av polska, varianter som kan ha andra namn men som har polskans grunddrag.

Boken avrundas med en överblick över polskedansandet som ett populärt kulturellt uttryck och som en subkultur med flera delkulturer. Många unga aktiva polskedansare idag ser polskan som en populärkulturell ungdomskultur. Andra, ofta lite äldre, dansar företrädesvis polska i en förening. En tredje delkultur poängterar polskedansen som en del av världsdansen. Det sista avsnittet handlar om dansetnologi som begrepp, och där finns även en översikt över andra forskare i dans och deras arbeten, vilket är förtjänstfullt för alla som vill veta mer.

Dans – polska på svenska är nog i huvudsak inriktad mot dem av oss som redan är entusiastiska dansare, men enligt min uppfattning inte bara polskedansare utan även utövare av andra typer av både folklig dans och annan dans. För den som vill veta mer om polska av idag och även dess rötter bakåt, och om polskans släktskap med andra danser, har boken mycket att ge. Här finns en stor kunskap och inlevelse, som ger mig lust att genast kasta mig ut i en virvlande polska!

Eva Helen Ulvros, Lund

Hillevi Ganetz, Anna Gavanoas, Ann Werner, Hasse Huss: *Rundgång. Genus och populärmusik*. Makadam förlag, Göteborg/Stockholm 2009. 255 s., ill. ISBN 978-91-7061-066-0.

En kvinnlig dj får en klapp på baken och en manlig kollega frågar henne om det är hennes kille som har lärt henne dj:a. En annan kvinnlig dj berättar att man inte får vara för ”sexigt klädd” som dj, då anses man inte vara seriös. Varför blev så många kvinnliga delta-